

voljeti druge i kreativno ostvarivati svoje potencijale. Dakle prihvatiti sebe, zavoljeti sebe, promijeniti sebe. *A tko sebe voli, taj sebe disciplinira.*⁶ Obraćanje se stoga treba i mora dogoditi na više razina ljudske osobe: nagonskoj, emocionalnoj i intelektualnoj. Budući da je već poslovična spoznaja C. G. Junga kako osoba, da bi uravnotežila svoje psihičko zdravlje, treba riješiti problem odnosa prema transcendentnom biću — Bogu, autor zaključuje da je *pametnije vjerovati nego ne vjerovati.*⁷

U brojna se pitanja u ovoj zbirci tekstova ipak ne ulazi. Neke su teme tek naznačene i neki problemi ostaju otvoreni. Primjerice, može li čovjek jednostavno *odlučiti* povjerovati? Drugim riječima, je li vjera samo stvar racionalnoga zaključka da je korisno i pametno vjerovati i može li čovjek sam sebe na to prinuditi i uzeti zdravo za gotovo da je Božja riječ objavljena istina? Koliko ulogu u tome ima čovjekova slobodna odluka, a koliko Božja milost? Na ovaj je problem papa Benedikt XVI bacio svjetlo tijekom svoga nedavnog posjeta rodnoj Njemačkoj: *Agnostici, koje proganja pitanje o Bogu; ljudi, koji trpe pod teretom grijeha i posjeduju čežnju za čistim srcem, bliži su Kraljevstvu Božjem od rutinskih vjernika koji u Crkvi vide još jedino aparat, a da njihovo srce nije taknuto njime, nije taknuto vjerom.*⁸

Usprkos mjestimičnim ponavljanjima, knjiga p. Nikića izvrstan je psihološko-duhovni priručnik za sve koji traže živi susretom s Bogom koji je Ljubav, kao i za one koji teže boljem psihičkome zdravlju kroz istinsko upoznavanje sebe i ustrajan rad na sebi. Suvremena popularna psihologija samoostvarenje i slobodu izbora predstavlja kao najvrjednije ciljeve. Čovjek 21. stoljeća, bio on i vjer-

nik, oblikovan je kulturom snažnoga individualizma koji autonomiju neovisnoga, prosvijećenog i emancipiranog pojedinca vidi kao najveće dobro. Međutim, svjedoci smo nuspojava životnoga stila koji individualizam generira: otuđenosti, galopirajuće poplave raznih vrsta strahova, usamljenosti, depresivnosti i dezorijentiranosti. Ova knjiga nudi potpuniju psihološku perspektivu, u koju je uključena i čovjekova religiozna i duhovna dimenzija te otkriva skrivenu istinu: ostvariti sebe mogu je jedino tako da sidem u sebe, a potom izađem iz sebe i zakoračim k Drugome i drugome.

Marina Katinić

Giovanni Cucci i Hans Zollner, *Crkva i pedofilija. Psihološko–pastoralni pristup*, Filozofsko–teološki institut Družbe Isusove, Zagreb, 2011, 148 str.

Knjiga *Crkva i pedofilija* autora isusovca i svećenika Giovannia Cuccia i Hansa Zollnera, psihologa i profesora na Papinskom sveučilištu Gregoriana, progovara s različitih aspekata o problemu seksualnog zlostavljanja maloljetnika od strane svećenika, s kojim se Katolička crkva suočava u posljednjem desetljeću. Svi javno poznati slučajevi zlostavljanja i istupanja žrtava dodatno su bili poticaj papi Benediktu XVI da se počinjeni zločini seksualnog zlostavljanja i problem pedofilije istraže te poduzmu mjere kako riješiti, tj. prepoznati potencijalnog zlostavljača i spriječiti njegovu daljnju formaciju za svećenika.

Autori u prvome poglavlju *Psihološki pristup problemu pedofilije* donose fenomenološku analizu pedofilije te ovaj problem obrađuju pod psihološkim vidom, donoseći definiciju pedofilije kao spolne aktivnosti ili seksualnog maštanja, koje za svoje objekte uzima djecu mlađu od 13 godina u razdoblju od 6 mjeseci. Počinitelj seksualnog delikta nije mlađi od 16 godina. Osobina pedofila, istodobno i jedan od znakova prema

6 *Isto*, str. 269.

7 *Isto*, str. 101.

8 24. 09. 2011.

http://www.papst-in-deutschland.de/fileadmin/redaktion/microsites/Papstbesuch/Tagebuch/Reden_Papst/DT_25092011_SH_15A_Flughafen-Heilige-Messe_FB.pdf

kojem ga možemo prepoznati, zainteresiranost je za mlađe osobe jer su slabije i popustljivije. Teškoća je otkriti mogućeg pedofila jer rijetko otkriva svoje sklonosti. Međutim, najnovija su istraživanja pokazala da je zlostavljač u najčešćem slučaju muška osoba te da je i sama bila u svojoj prošlosti zlostavljana. Stoga on zlostavlja djecu iste dobi u kojoj je sam bio zlostavljan. Zlostavljač oživljava događaj trpljenja nasilja iz prošlosti, ali ovaj put obratno, u zlostavljačkom činu, gdje on postaje izvršitelj zlostavljanja kako bi se trenutačno olakšala tjeskoba. Rohrschachov test donosi sljedeće poremećaje s obzirom na psihološku i emotivnu dimenziju osobe koja pokazuje sklonosti seksualne privlačnosti prema maloljetnicima: 1. nesnalaženje u seksualnom usmjerenju, 2. djetinjasti interesi i ponašanja, 3. siromaštvo odnosa s ravnopravnim osobama, 4. jednostrani razvoj na seksualnom području (obilježen bilo pretjeranim podražajima, bilo potpunim nijekanjem tih podražaja), 5. povijest nasilja ili seksualnih iskustava koja ulaze u područje parafilije, 6. krajnje pasivna, introvertirana, konformistička i ovisna ličnost.

S jedne je strane seksualno zlostavljanje maloljetnika kazneno djelo te izaziva javnu osudu i smatra se krajnje nemoralnim, s druge strane postoje različite političke i društvene organizacije u kojima je jedna od sastavnica programa ozakonjivanje spolne aktivnosti s maloljetnicima. Drugo poglavlje, *Suprotstavlanje kulturi pedofilije*, govori o političkim strankama i organizacijama iz različitih europskih zemalja koje se zalažu za dekriminizaciju spolnih odnosa s djecom. Takva je primjerice politička stranka *Zelenih* u Njemačkoj i Talijanska radikalna stranka, koja je objavila dokument *Pedofilija i internet: stare opsesije i novi križarski ratovi*, iznoseći stav da se pedofilija ne može smatrati kaznenim djelom. Radikalniji je primjer stranka *Pnvd*, osnovana u Nizozemskoj 2006. godine, koja se zalaže za neograničenu slobodu

i ukidanje normi do te mjere da zahtijeva spuštanje dobne granice za dopuštene spolne odnose sa 16 na 12 godina. Problemu pedofilije i njezinu sprječavanju potrebno je pristupiti ne samo s pravne strane već uključiti i etičke i psihološke aspekte.

U Katoličkoj crkvi je u razdoblju od 2001. do 2010. godine Kongregaciji za nauk vjere prijavljeno 3000 slučajeva seksualnih delikata nad maloljetnicima koje su posljednjih 50 godina počinili katolički svećenici. Iako svećenici čine manji postotak od ukupnog broja zlostavljača maloljetnika, svaki slučaj pedofilije vezan uz kler izaziva veliku pozornost i osudu javnosti te dovodi u pitanje vjerodostojnost svećeničke službe. Pojava čudne šutnje, koja se doista javljala prilikom skandala zlostavljanja u roditelja, učitelja, sportskih trenera, animatora zajednice, svećenika koji su odgovorni za djecu, shvaćala se i proglašavala u javnosti, s obzirom na seksualne delikte nad maloljetnicima počinjene u Katoličkoj crkvi, kao zataškavanje niza slučajeva. Optužbe za zataškavanje i obustavu predmeta istrage bile su insinuirane jer se u sudskom postupku najprije treba dokazati krivnja optuženika. Stoga je tajnovitost istražno–jurističkog procesa potrebna sa svrhom zaštite okrivljenika, koji se tek u slučaju dokazivanja krivnje izlaže javnosti.

Autori u trećem poglavlju, *Za integriranu formaciju*, otvoreno priznaju kako religiozna formacija svećeničkih kandidata nije bila uvijek temeljita. Stoga je uz stručnu pratnju tijekom formacije potrebna i selekcija osoba prije ulaska u sjemenište ili posvećen život. P. Cucci i p. Zollner navode šest sastavnica koje bi trebale biti prisutne u osoba koje se odluče za svećeničku službu. Prvi i glavni motiv trebao bi biti traženje Boga. Svećenički kandidat treba um i srce ispuniti željom za Bogom, te ne dopustiti da prevladavaju drugi motivi poput stjecanja uvaženoga društvenog statusa ili obavljanja djelatnosti. Druga je sastav-

nica postojani identitet, koji karakterizira afektivna zrelost, sposobnost za odnos i darivanje, sposobnost vođenja zajednice i donošenja razboritih sudova. Afektivno zrelo čovjek ima razvijenu empatiju prema drugome. Prvotni cilj nije njegovo *ja*, nego život usmjeren prema Bogu, koji uključuje obzirnost i želju da drugome bude dobro. Tu je i sebedarje i ljubav, kao treća sastavnica, na koju poziva kršćanstvo. Autori stavljaju naglasak na važnost afektivnog odgoja u formaciji svećeničkog kandidata. Isključivanje afekata vrlo vjerojatno dovodi do shvaćanja i doživljavanja svećeničke službe kao *profesije*, tj. obične uloge u kojoj je osnovna motivacija stjecanje samouvažavanja, dobrobiti koje donosi svećenička služba te zaštita vlastitih strahova i nesigurnosti. Posljedica ovakvog shvaćanja svećeničke službe je psihološko poistovjećivanje s ulogom, koju se vrši bez težnje za življenjem u skladu s vrijednostima koje su dio svećeničkog poziva. Naposljetku, život postaje usklađen sa zadovoljenjima koja se mogu postići. Četvrta je sastavnica duhovnost zajednice, tako da se budući svećenik odgaja za suživot u njoj, suzbijajući poriv za samodostatnošću njegovanjem bratskog suživota. Uočeno je da su se svećenici odgajali za život u samoći u duhovnom i praktičnom smislu. Stoga je potrebno oživjeti duhovnu dimenziju *mi*, na koju i sam Krist poziva, te je unijeti u formaciju odgoja. Postizanje takve duhovnosti moguće je kroz prijateljstvo i sposobnost življenja samoće. Redovnik i svećenik pozvani su živjeti sami u Gospodinu, u njegovoj blizini. Ukoliko samoća nije praćena afektivnom i duhovnom zrelošću, postaje nepodnošljiva. S ovime je povezano pitanje celibata, za koji redovnici i svećenici polažu zavjet ili daju obećanje. U posljednje je vrijeme među svećenicima i redovničkim osobama uočeno napuštanje celibatskog života, kao i javljanje sumnje među bračnim parovima u njihov zajednički život. Osobe koje nemaju duhovnu zrelost i život popraćen

molitvom ranjivije su u području celibata. Čistoća je bitno povezana sa sposobnošću življenja afektivnosti kao dara, a njezin gubitak dovodi u krizu celibat i brak. Potrebno je voditi brigu oko afektivne dimenzije ako se ne želi doći do te razine da se nadomjestak praznine potraži u drugim stvarima i na drugim mjestima. Također, celibat se ne može smatrati krivcem za pojavu pedofilije u svećenika i redovnika. S jedne je strane pedofilija prisutna u drugim vjerskim zajednicama gdje se svećenici smiju ženiti, te su poznati slučajevi seksualnog zlostavljanja i unutar obitelji. Peta je sastavnica želja za učenjem i rastom. Integracija agresivnosti kao šesta sastavnica omogućuje izdržavanje poteškoća i nepetosti.

U četvrtom se poglavlju, *Doprinos formatora u odgoju za svećeništvo i posvećeni život*, kako se iz naslova iščitava, ističe važnost odgojitelja, koji je odgovoran za vođenje budućeg svećenika kroz njegovu formaciju, usmjeravajući ga za suočavanje sa zbivanjima u njegovoj nutрини te ga pripremajući na posvećen život u blizini Isusa Krista.

Pedofilija nije problem koji se javlja samo unutar Katoličke crkve, nego je prisutan u različitim područjima i ustanovama koje imaju doticaj s djecom. Budući da je Katolička crkva formirala katoličke institucije za rad s djecom, opasnost je veća da pedofili baš u tom ambijentu vide priliku za zadovoljenje svoje pohote i postaju svećenički kandidati te nadalje prolaze cjelokupnu svećeničku formaciju. Događa se da neki vide u svećeničkom zvanju spas i izliječenje, pa odluče stupiti u svećenički red. Oni mogu možda nekoliko godina, procjenjuje se deset do petnaest, zatamiti svoju izopačenu sklonost, no onda pokleknju te počine seksualni delikt nad maloljetnikom. Stoga autori opet nanovo napominju ulogu odgajatelja, koji može u kandidata prepoznati, na temelju nekih osobina i znakova, je li riječ o osobi koja ima psihički poremećaj, uk-

ljučujući i nagnuće za spolnom aktivnošću s maloljetnikom.

Pedofilija unutar Katoličke crkve je jedan od izazova s kojim se ona mora suočiti i koji mora riješiti. Sami isusovci, autori ove knjige, naglašavaju važnost toga da Crkva prizna krivnju i suoči se s tim problemom unutar svojih struktura. Osobita pozornost se mora posvetiti utvrđivanju kakve se osobe želi za svećenike, te onda pažljivo birati i izabrati one kandidate koji iskreno osjećaju svećenički poziv s jednom jedinom svrhom — djelovati po uzoru na *Isusa Krista*. Relativiziranje svećeničkog poziva u slučaju nekih prekršaja, pozivajući se na ljudsku narav koja je sklona grijehu i zlu, nije nikada bilo korisno, posebice u delikatnim slučajevima poput seksualnog zlostavljanja maloljetnika. Svećenik ima odgovornost prema Bogu, sebi i svojoj savjesti, prema majci Crkvi i laicima, za koje je dužan brinuti u području svojeg djelovanja i njihove duše usmjeravati na pravi put. U trenucima ovih gorućih problema i ljage koja je stavljena na Katoličku crkvu zbog pogrešaka pojedinaca, *pročišćenje* i *obnova* najbolje se mogu izvršiti preko svećenika koji neće samo riječju već i djelima pokazati i dokazati istinsku vrijednost i nadnaravnost Katoličke crkve. Ovo vrijeme naročito iziskuje potvrdu djelima onog što se ponavlja tijekom euharistijskog slavlja: »ovo činite meni na spomen«. Ako to postane običnom formulom koja se svaki dan ponavlja bez istinskog pokazivanja sjedinjenja s Misterijem u djelovanju i ophođenju s bližnjima, gubi se cjelokupni smisao posvećenog života.

Budući da knjiga ne dotiče samo temu pedofilije nego i područje svećeničke formacije, preporuča se cijelom kleru, napose onima kojima je povjeren zadatak odgajanja budućih svećenika.

Rebeka Šimunković

S. Marija od Presvetog Srca Anka Petričević, *Život biraj (O Božjim zapovijedima)*, Symposion, Split, 2010, 108 str.

Deset Božjih zapovijedi, sadržanih u Svetom pismu, bile su kroz tisućljeća temelj na kojima se gradio život pojedinaca, obitelji i naroda, ali i kamen spoticanja i otpora za mnoge. Dekalog je izvor nadahnuća mnogih mističnih duša, poticaj za mnoga literarno-duhovna ostvarenja. U tom nizu književnih djela asketsko-mistične naravi pojavljuje se i knjiga *Život biraj* sestre klarise Marije od Presvetog Srca Anke Petričević, koja nam predstavlja Božje zapovijedi kao prikladno sredstvo da se izabere ono što nam je darovala bezgranična ljubav i milost Boga Oca: život.

U ovoj knjizi autorica prikazuje svaku pojedinu zapovijed, objašnjavajući njezino značenje ne samo u prošlosti nego i u sadašnjosti, posebno ističući kako je svaka od njih u biti usmjerena na čovjekovo dobro jer pokazuje koliko se Bog brine da naši životi u sebi utjelovljuju Njegov, božanski život. Za svaku zapovijed autorica navodi i primjere povrede i neodazivanja Božjem pozivu da se bira istinski i autentičan život, te posljedice takvoga pogrešnog ponašanja.

Predstavljajući Božje zapovijedi, s. Marija od Presvetog Srca poziva se na učenje Crkve, često citirajući točke Katekizma Katoličke crkve, pokazujući na taj način da su mističnost i duhovnost njezine knjige duboko ukorijenjeni u višestoljetnom nauku crkvenog učiteljstva. Zanimljivo je uočiti da autorica ne ostaje na tome, nego da bi potkrijepila univerzalnost i istinitost Božjih zapovijedi u ljudskom rodu, nerijetko se služi i citatima raznih nekršćanskih filozofa, mislilaca i pisaca, poput Platona, Sofokla, Dantea i drugih, koji su u svojim djelima pisali o nepresušnoj vrijednosti i značenju istih onih duhovnih i moralnih načela koja su sadržana u Dekalogu.

U svojoj refleksiji nad Božjim zapovijedima autorica je pridala veću važnost